

ORANJ

LUCIAN IONICĂ

De te-ai hotărât să scrii despre o navă cosmică – îmi spun adesea, în clipele chinuitoare de nerodnică reverie – indiferent de tipul, de vechimea și originea ei, ar trebui s-o prezinți în plin zbor, în misiune de cercetare a unei zone necunoscute, iar dacă este totuși cunoscută, atunci să fie extrem de primejdioasă, pentru că riscul atrage întotdeauna pe cititor.

S-ar putea însă să alegi altceva, să te oprești, de exemplu, asupra momentelor de dinaintea aducerii navei pe cosmodrom, să descrii munca migăloasă din halele de montaj, laborioasele verificări, emoțiile fiecărui test, unele eșecuri și surprize neplăcute etc. Există și aici, fără îndoială, un anumit suspans ce se prelungește până la plasarea de orbita stabilită. Dar lucrurile astea au devenit în ultimul timp atât de banale, încât există riscul de a plictisi la culme sau de a ți se reproșa că faci reportaj și nu SF!

Să te oprești asupra întoarcerii din misiune a navei – e posibilă și o asemenea opțiune –, să dai viață prin cuvinte imaginii de neuitat a apariției dintre nori a fuzelajului păstrînd urmele grelelor încercări din cine știe ce sisteme solare, să-i faci pe cititori să participe la clipa emoțională a ivirii în cadrul ușii tocmai deschise a primului cosmonaut apoi a celorlalți, cu părul alb, gîrboviți, poate și cu lacrimi în ochi, să te oprești, deci, la toate acestea e și mai rău e ca și cum ai sosi la spartul tîrgului. Aventura s-a terminat, iar echipajului nu-i mai rămîne decît să-și povestească peripețiile și, conform tradiției să le înflorească pe ici, pe colo. Niciodată nu poți să crezi pe deplin istoriile astea ale veteranilor stelari!

Oricum ai întoarce-o, oricum ai suci-o, n-ai încotro, trebuie să admiti că nava cosmică de aia-i făcută, să zboare – n-ai nici un motiv să te opui acestei evidențe.

De te-ai hotărât, pînă la urmă, să scrii despre o navă cosmică aflată în zbor – îmi spun în momentele nespornice –, nu poți să te prefaci a nu ști că înăuntrul ei se află oameni: prin urmare, va trebui să scrii despre oameni. Desigur, nu întotdeauna sînt ființe umane la bord, în locul lor pot fi roboți, aparatură automată sau animale (de mult plecatul dintre noi cîine Laika e un exemplu). Nu zic că n-ar fi pasionant, că n-ar trezi interesul nimănui o asemenea povestire, nuvelă, roman, mă rog, ce-o fi, dimpotrivă, cred c-ar fi selectată de îndată de antologii și culegeri tematice, fără rezerve și fără observații de tot felul. Mi se pare, însă, că mult mai captivant e să te întrebi: oare ce-or face oamenii într-o asemenea navă interstelară? Lumea cea mare, adică Pămîntul cu rudele, prietenii, foștii colegi, cunoscuții (dar și dușmanii, de la cei ce-ți poartă sîmbetele la cei ce-ți poartă sîmbetele) toți aceștia se află departe, în jur e doar infinitul, atît de sărac în fapt, dar de necuprins în virtualitatea lui. Ce-or face, oare, în interior, cosmonauții? E firesc să-și fi luat cu ei obiceiurile și mentalitățile de acasă, aspirațiile, scrupulele, logica, spiritul și cultura dar și metehnele... Deci, oameni ca noi, ca mine și ca dumneata, preocupați mereu de bunul mers al expediției, al misiunii lor de mesageri ai Pămîntului, oameni care n-au pace, nu pot sta locului, fără să facă nimic, căutînd mereu ceva, mereu nemulțumiți, de aici ivindu-se tot felul de complicații neașteptate, care mai de care, asemenea unei jerbe de artificii în noaptea Anului Nou, nopți de împăcări și promisiuni. (Apropo, știati că toți cosmonauții, de pe toate navele, indiferent de rangul și de misiunea lor, conform prevederilor Codului Galactic Revizuit, sînt treziți din hibernare pentru a se bucura de noaptea aceasta?).

Să alegi o scînteie și să o urmărești și fulguranta-i existență...

În schema tip a personalului navelor cosmice de mare capacitate și de lungă distanță figurează o persoană care, în pauzele regulamentare dintre două hibernări, stă de vorbă cu unul, cu altul cu fiecare pînă la urmă, așa, de la om la om, să-i întrebe de una, de alta ca să descopere din timp tendințele de însingurare, de

cufundare în amintiri, să preîntâmpine declanșarea dorului de casă... Misiune grea, fără îndoială, cere o bună pregătire, rafinament, răbdare și respect, ca în orice altă meserie legată de ființa umană.

Pentru mai multă ușurință, să dăm un nume, de acum încolo, acestei persoane – va deveni astfel un personaj –, să-l zicem Anastassios, în vine îi curge sînge grecesc.

Prin urmare, Anastassios o prinde delicat, camaraderește pe după umeri pe Emilia și o întreabă cu mansuetudine: „Ce ți-ar plăcea să faci?” „Nimic”, răsună sec răspunsul. „Cum nimic?” „Uite, așa, nimic.” „Dar, cum se poate?!” Emilia ridică neputincioasă din umeri, după care spune: „Habar n-am, dar ăsta-i adevărul adevărat”. „Și totuși, nu e nimic să-ți placă, măcar un pic?” „Ba da.” „Ce?” „Muzica și prăjiturile cu frișcă”. Anastassios își disimulează nedumerirea și continuă pe un ton firesc: „Altceva n-ai mai dori?”. Emilia se vede nevoită să-l corecteze: „N-ai înțeles, pe acestea nu le doresc, doar îmi plac atunci cînd se întîmplă să mănînc o prăjitură cu frișcă sau se întîmplă să ascult muzică, dar nu le caut, nu țin să repet experiența, las acest lucru la voia întîmplării, dacă se produce bine, dacă nu, nu... De dorit cu adevărat parcă aș dori altceva...”. „Ce?” „Aș dori să știu.” „Ce anume?” „A, nu ceva anume, un anumit domeniu, ci orice, cît mai mult din orice”. „Înțeleg, îți place să citești”. „Nu, e obositor și mă dor ochii.” „Atunci înseamnă că îți place să asimilezi informații iconografice”, încearcă din nou Anastassios. „Aiurea mă plictisesc repede, gîndul îmi fuge în altă parte, nu prea pot să mă concentrez.”

Ei, fir-ar să fie! exclamă Anastassios în gînd, un asemenea caz nu a mai întîlnit, cu siguranță că îi va da multă bătaie de cap. Și cînd te gîndești că e singur la un echipaj atît de mare, cum va face față pînă la sfîrșit?! Nu-și aduce aminte să fi citit în literatura de specialitate despre ceva asemănător, uite ce plească, asta înseamnă că i se oferă un minunat prilej de a se afirma: mai întîi o comunicare științifică, după aceea publicarea unui studiu temeinic într-o revistă de

prestigiu iar mai apoi, dacă lucrurile merg bine, își poate da și al doilea doctorat cine știe! Nu trebuie să scape un asemenea prilej!

„Știi, zice Emilia, reluînd discuția întreruptă cîteva clipe, am descoperit că pe nava noastră lipsește ceva... La început n-am dat importanță, mi-am zis că mi s-o fi părut dar am căutat peste tot și, într-adevăr, te rog să mă crezi nu este. Nu-i și nu-i! Acum mă tem să nu fac vreo fixație, a cam început să mă obsedeze... Pînă azi, n-am vorbit nimănui despre asta. De altfel am impresia că nimeni n-a mai observat... Îți spun eu, n-au băgat de seamă.” Anastassios ciulește urechile, fata asta devine din ce în ce mai interesantă, e o adevărată comoară, cum de a neglijat-o pînă acum?! „N-aș vrea să par un tip curios din fire, unul din aceia care se vîră nepoftiți în sufletul omului, dar m-aș bucura dacă ai avea atîta încredere în mine și mi-ai mărturisi despre ce este vorba. Din orice fleac se poate ivi o primejdie nebănuită, crede-mă, nu vreau să fiu un alarmist, dar cu cît măsurile sînt luate mai din vreme, cu atît sînt mai eficiente.” „Îți spun, cum să nu-ți spun, chiar mi se pare că ești omul cel mai potrivit. Uite despre ce e vorba, dar sper că n-ai să rîzi de mine...” „Nici prin gînd nu-mi trece, o întrerupe Anastassios, așa mă cunoști tu pe mine?” „Îți mulțumesc! Cît ești de bun. Am descoperit că pe nava noastră lipsește cu desăvîrșire culoarea oranj!” „Nu se poate!” „Ba da, am căutat aproape peste tot, nici un obiect nu are această culoare.” „Ești sigură?” „Am chestionat și memoria calculatorului administrativ care ține evidența fiecărui lucru!” „Dar în supermemoria supercalculatorului central ai căutat?” „Da”. „Și?” „Acolo n-am dat decît de o definiție.” „Bun, și el nu poate sintetiza culoarea aceasta, că n-ar fi mare lucru?” „Nu, cel puțin eu n-am reușit, așa că mă întreb ce ne facem?” „Nu știu m-ai luat prin surprindere, nu mă așteptam la una ca asta! Mă gîndesc și am să te caut. Într-adevăr, lucrurile nu pot să rămîină așa.”

Anastassios verifică discret afirmațiile Emiliei, fata are dreptate, apoi se duce întins la vice-comandantul de resort și-l inițiază în ceea ce tocmai aflate: „Pe nava noastră nu există culoarea oranj, deloc,

nici măcar o urmă!” „Și ce-i cu asta? Prostii! Îi taie avîntul superiorul ierarhic. N-ai altceva mai bun de făcut decît să te ocupi de fleacuri? Dacă nu este, foarte bine, înseamnă că nici nu trebuie să fie, cei care au proiectat nava de bună seamă că au știut ce fac! N-o fi singurul lucru care lipsește...”

Cu această punere la punct povestea s-ar putea încheia făcînd loc pentru alta, dar ea continuă totuși, pentru că Anastassios nu se dă bătut cu una, cu două. El știe foarte bine că dacă lasă lucrurile așa, și pînă la urmă iese vreun pocinog, tot el va trage scurte și va plăti oalele sparte de altul. Cine va mai recunoaște că a sesizat ta timp? Să-l fi informat oficial, ca să rămînă măcar o urmă... Dar el nu-i un birocrat, nu urmărește să se acopere de hîrtii.

Deci Anastassios nu renunță și caută în fișierul tematic al înregistrărilor video la cuvîntul „portocală”: succesul e numai parțial, imaginile găsite sînt alb-negru. Dar el nu se descurajează dintr-atît. Continuă să se întîlnească din cînd în cînd cu Emilia, nu poate abandona acest fir singurul deocamdată, și în colocviile lor solitare dezbat implicațiile absenței culorii oranj – frumoasă, de neasemuit, culoare – se pun de acord asupra multor chestiuni, proiectează chiar și unele mici experiențe, se întrebă dacă ar fi bine să aducă la cunoștință celorlalți această descoperire și cînd anume... Anastassios dă dovadă de tact și nu-i dezvăluie eșecul cu portocala alb-negru. Dar timpul trece și truda lor comună nu duce la nici un rezultat, treptat speranțele lor se restrîng... Dacă lucrurile vor merge tot așa, nu e greu de ghicit ce are să se întîmple...

Aici, povestirea s-ar putea încheia din nou, de astă-dată cu un final deschis, modern, dar povestirea se încapățînează să continue. De fapt a venit vremea s-o spunem deschis, ea va continua mereu, independent de voința noastră sau a altcuiva, va continua să trăiască o dată cu dumneavoastră, cel mult veți putea face abstracție de ea, veți putea încerca să-i ignorați mersul firesc, așa precum cosmonauții de pe navă vor încerca să ignore absența culorii oranj, atunci cînd vor afla de absența ei.

Dacă povestirea merge cât de cât bine, asta se trage și din faptul că Emiliei începe să-i meargă rău. După cum absența vitaminei C din alimentație provoacă scorbut marinarilor din vechime, fata se îmbolnăvește, începe să sufere de o maladie necunoscută. Mai întâi e cuprinsă de o adâncă melancolie, spune întruna că ținește după puțin oranj, deși a uitat cum arată, nu-și mai aduce aminte, ar face orice să poată privi, măcar o clipă, culoarea aceasta, chinuitoare sînt neaducerile aminte... E culoarea Soarelui nostru, spune ea. Degeaba încearcă Anastassios să o convingă că Soarele nu e oranj, ci galben, ca lămîia coaptă, chiar și copiii știu asta, drept dovadă stă faptul că așa îl și desenează. A-l colora în oranj ar fi o exagerare de tip impresionist sau fovist! O, să nu mai amintească Anastassios de impresionisti și de fovisti, să nu mai răsucescă în rană cuțitul dureros, tocmai de viziunea lor îi era și dor și suflet aprins. Într-adevăr, fata slăbește pe zi ce trece, se usucă precum o floare ruptă din rădăcini, uniforma de cosmonaut începe să-i atîrne, mici ajustări, pense și pliuri, nu reușeau să ascundă trista realitate. Medicul își dovedește neputința, pilulele nu folosesc la nimic. Calea acupuncturii rămîne neîncercată pentru că nici ace și nici experiență nu are, singur o recunoaște. Ceea ce la început fusese tratat cu îndeajunsă ironie și fusese luat drept o simplă obsesie, mă rog, feminină, o formă nouă de nevroză, se arată acum a fi ceva grav cu care nu e de glumit. Autosugestie, zic unii, debilitate în urma epuizării intelectuale, anemie, opinează alții, dar părinții? dar familia, rudele? întreabă cei ce cred într-o cauză ereditară, s-o izolăm, s-o izolăm, cer aceia se se tem de vreun morb molipsitor, epidemie ne trebuie nouă pe navă?

Fata suferă în continuare sub privirile neputincioase ale colegilor, nici fizicienii, nici chimiștii, ca un făcut, nu reușesc să obțină culoarea lipsă, calculatorul refuză să amestece galbenul cu roșu, iar spectrele sînt întunecate în porțiunea în care ar trebui să strălucească oranjul – poftim de înțelege ceva! Se mai adaugă și ghinionul că în drumul lor nu întîlnesc nici o stea oranj, deși în alte

părți se găsesc cu duiumul. Încet, încet, fata se stinge și, o dată cu sfârșitul ei apropiat, inevitabil, se va încheia și povestirea aceasta... Dar, nu! Așa ceva nu e cu putință, nu se poate întâmpla!

Anastassios se îndrăgostise de Emilia, o patimă fierbinte se născuse în sufletul său zbuciumat, zi și noapte se gîndea cum să o salveze, nu-și imagina viața fără Emilia, o dorea atît de mult, simțea că mii de fire nevăzute îi leagă pentru totdeauna! Din acest impuls, în bună parte egoist, de ce să n-o recunoaștem? s-a născut ideea salvatoare...

Ce și-a zis Anastassios? Datorită epuizării, acuitatea senzorială este mult diminuată, la fel și discernămîntul, ținînd seama și de faptul că omul e înclinat de la natură să vadă ceea ce dînsul ar pofti, soluția se impunea aproape de la sine: să-i arate un obiect de culoare galbenă și să susțină că-i oranj, puțină sugestie și totul va fi bine. Șansele erau destul de mici, dar n-avea de ales, fericirea sa ațîrna de un fir mai subțire decît părul...

Nu știu dacă o să vă vină să credeți, dar această idee extrem de simplă a reușit! A reușit atît de bine, încît și după întremare, Emilia susținea că obiectul în cauză, o copertă de caiet, altfel nesemnificativă, e de culoare oranj. Unii s-au îndoit că ea ar și crede acest lucru, dar dovezi n-au adus în sprijinul spusei lor.

Anastassios și Emilia s-au căsătorit și povestea s-ar fi putut încheia, în fine, aici, după cum e obiceiul, dacă:

1. din această unire nu s-ar fi născut o frumusețe de băiat și o minunăție de fată, care...

2. Anastassios și ceilalți cosmonauți nu s-ar fi simțit măcinați de remușcări din pricina neadevărului folosit spre a o salva pe Emilia și n-ar fi dorit să îndrepte lucrurile, deși nu era cazul, stratagema la care recurseseră fiind pe deplin justificată. Atunci cînd au încercat s-o facă...

3. ...